

Indenrigs- og boligminister Christian Rabjerg Madsens talepapir

Anledning	B 48 samrådsspørgsmål A (lukket samråd)
Dato / tid	12. maj 2022 kl. 10.15-11.15
Sted	Indenrigs- og Boligudvalget
Talens varighed	Ca. 10 min. [120 ord = ca. 1 min.] (Maksimal varighed for samrådstaler er 10 minutter)

”Samrådsspørgsmål A

Vil ministeren være med til at undersøge, om der kan findes nogen fælles kriterier, der kan fremme fordele og begrænse ulemper i forbindelse med indførelse af bindende kommunale afstemninger, hvor vælgerne er initiativtagere?”

Det talte ord gælder

[Indledning]

- Ved førstebehandlingen af beslutningsforslag nr. B 48 om borgeres adgang til at forlange bindende kommunale folkeafstemninger var der i folketingsalen en god debat om rammerne for vores lokale demokrati.
- Debatten vedrørte fordele og ulemper ved at indskrænke det repræsentative demokrati til fordel for et mere direkte demokrati, hvor et antal borgere i kommunen kan beslutte, at der skal afholdes en bindende folkeafstemning om en sag eller et kommunalt anliggende i kommunen.
- Et flertal i folketingsalen støttede op om *målet* bag beslutningsforslaget – nemlig ønsket om at inddrage borgerne bedre i lokalpolitik og dermed øge deres politiske engagement.
- Når der alligevel ikke var flertal for beslutningsforslaget, skyldtes det, at de fleste partier har en række principielle betænkeligheder ved *midlet*. Betænkeligheder som regeringen deler, og som den daværende indenrigs-

og boligminister også gav udtryk for under førstebehandling.

[Betæneligheder ved beslutningsforslaget]

- Inden jeg kommer til besvarelsen af selve samrådspørgsmålet, vil jeg derfor gerne lige benytte lejligheden til at kridte banen op og gentage et par af grundene til, at regeringen ikke kan støtte beslutningsforslaget.
- Kommunalbestyrelserne har allerede i dag mulighed for at lægge et spørgsmål, som de ønsker borgernes stillingtagen til, ud til en bindende eller vejledende kommunal folkeafstemning. Det mener jeg er et fint supplement til det repræsentative demokrati.
- Når det er sagt, er jeg derimod betænkelig ved, at et mindretal af kommunens borgere skal kunne forlange en bindende kommunal folkeafstemning.
- Min betænkelighed er mere principiel og skyldes især, at et sådant element af direkte demokrati kan få ganske vidtrækkende konsekvenser for det repræsentative demokrati i Danmark.

- Borgerdrevne folkeafstemninger vil helt grundlæggende gribe ind i kommunalbestyrelsernes mulighed for at træffe langsigtede og nødvendige, men vanskelige politiske og økonomiske beslutninger og prioriteringer.
- Min forgænger nævnte under førstebehandlingen af beslutningsforslaget eksemplet med, at kommunalbestyrelsen beslutter at lukke en skole for at frigive økonomiske ressourcer til ældreplejen, hvorefter ressourcestærke forældre gennem en folkeafstemning hindrer kommunalbestyrelsens beslutning på bekostning af kommunens mere resourcesvage ældre borgere.
- Eksemplet, der formentlig er meget realistisk, illustrerer desværre i en nøddeskal, at forslaget kan give anledning til politiske balanceproblemer i forholdet mellem ressourcestærke og resourcesvage borgere. Eller sagt med andre ord: Det kan risikere at udfordre sammenhængskraften på tværs af ressourcestærke og resourcesvage grupper i vores velfærdssamfund.
- Det er bare ét eksempel.

- Jeg mener også, at der er en reel risiko for, at borgerdrevne folkeafstemninger til en vis grad kan bremse en nødvendig udvikling i kommunerne, fordi kommunalbestyrelsen hindres i at træffe nogle af de beslutninger, som er helt afgørende på den lange bane, men som ikke nødvendigvis har opbakning på kort sigt.
- Endelig mener jeg, at det er vigtigt at huske, at vi har en meget høj valgdeltagelse i Danmark sammenlignet med andre lande.
- Det skal vi ikke sætte over styr ved at gøre folkeafstemninger til noget dagligdags eller måske ligefrem trivielt.
- Vi må ikke risikere, at vælgerne bliver kaldt til stemmerurnerne så ofte – og for at stemme om mere eller mindre betydningsfulde anliggender – at de mister interessen og måske bliver væk fra andre valghandlinger, der i endnu højere grad betyder noget.
- Det er vores demokrati for vigtigt til.

[Forslag om bred analyse af borgerdrevne folkeafstemninger, hvori en afdækning af samrådsspørgsmålet indgår]

- Med det sagt, er mit svar på samrådsspørgsmålet kort sagt et ”ja”.
- Jeg vil gerne være med til at undersøge, om der kan findes nogle fælles kriterier, der kan fremme fordele og begrænse ulemper i forbindelse med indførelse af bindende kommunale folkeafstemninger, hvor vælgerne er initiativtagere.
- Mit forslag er, at jeg snarest muligt får sat et analysearbejde i gang om borgerdrevne lokale folkeafstemninger.
- Med udgangspunkt i de betænkeligheder ved sådanne folkeafstemninger, som et bredt flertal gav udtryk for under førstebehandlingen af beslutningsforslaget, foreslår jeg, at analysen skal omfatte en afdækning af fordele og ulemper ved borgerdrevne lokale folkeafstemninger.
- Og så vil det jo være oplagt, at analysen i forlængelse heraf skal søge at afdække, om der er nogle kriterier, der kan fremme fordele og begrænse ulemper i forbindelse med indførelse af borgerdrevne afstemninger, sådan som samrådsspørgsmålet lægger op til.

- Desuden tilkendegav min forgænger under førstebehandlingen af beslutningsforslaget på forslag fra hr. Alex Ahrendtsen, at han gerne vil være med til at igangsætte en analyse af borgerdrevne lokale folkeafstemninger baseret på udenlandske erfaringer.
- Det var der i den efterfølgende debat bred opbakning til blandt partierne.
- Analysen vil derfor også skulle omfatte udenlandske erfaringer med borgerdrevne lokale folkeafstemninger.
- Det vil være oplagt at inddrage erfaringer fra bl.a. Schweiz og Slesvig-Holsten, som var i fokus under førstebehandlingen af beslutningsforslaget.
- Også Sverige og Bayern skulle have nogle erfaringer med lokale folkeafstemninger, som kan være værd at inddrage.
- Og der kan naturligvis også være andre.
- Jeg ser også gerne, at analysen beskæftiger sig med spørgsmålet om, hvad det rent faktisk vil koste at afholde sådanne folkeafstemninger.

- Det er ikke kun af interesse for den enkelte kommune, men også for hele Danmark.
- Det samme gælder spørgsmålet om, hvad brugen af sådanne lokale folkeafstemninger kan betyde for valgdeltagelsen - også i forhold til andre valghandlinger.
- Det kan vi forhåbentlig også få belyst – for eksempel med udgangspunkt i udenlandske erfaringer.
- Sidst, men ikke mindst, ser jeg også gerne, at analysen søger at afdække, om og i hvilken grad der er en efterspørgsel efter borgerdrevne lokale folkeafstemninger ude i kommunerne – det gælder både blandt de folkevalgte og blandt borgerne.
- Jeg er meget optaget af, at vi får udarbejdet en så grundig og brugbar analyse som muligt med fokus på de borgerdrevne folkeafstemninger.
- Men jeg er åben over for, at analysen også kan beskæftige sig med borgerforslag på kommunalt niveau, som jo er beslægtet med de borgerdrevne folkeafstemninger, og som vi kender her fra Folketinget.

[Forslag om at VIVE udarbejder analysen samt videre proces]

- For at få lavet et forskningsbaseret analysearbejde af en høj faglig kvalitet – og også for at få skabt noget politisk armslængde til de faglige vurderinger – vil jeg foreslå, at mit ministerium får VIVE til at udarbejde analysen om borgerdrevne lokale folkeafstemninger.
- VIVE er umiddelbart indstillet på det og har de rigtige faglige forudsætninger for at lave analysen.
- Vi har ikke sådanne forskningsmæssige kompetencer i ministeriet. Og som sagt kan der også være en pointe i at sikre noget armslængde.
- Hvis der er opbakning til at sætte VIVE til at lave analysen, vil jeg foreslå, at mit ministerium beder VIVE om at lave et oplæg til en analyse blandt andet med udgangspunkt i de drøftelser, vi har her i dag.
- Oplægget vil jeg herefter kunne sende til indenrigsordførerne, så I får lejlighed til at komme med bemærkninger hertil.

- Jeg håber, at der er opbakning til mit forslag, og jeg ser frem til jeres bemærkninger og input til analysen.

[Afslutning]

- På lidt længere sigt ser jeg frem til at blive klogere på både erfaringer og fordele og ulemper ved borgerdrevne lokale folkeafstemninger.
- Og når vi så har et godt og solidt fagligt grundlag at stå på, må vi jo tage den videre politiske diskussion om forslaget derfra.
- Tak for ordet.